

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 27. aprila 2017*

„Pritožba — Konkurenca — Omejevalni sporazumi — Evropski trg banan v Grčiji, Italiji in na Portugalskem — Usklajevanje pri določitvi cen — Dopustnost dokazov, ki so jih posredovali nacionalni davčni organi — Pravica do obrambe — Izračun zneska globe — Obseg sodnega nadzora — Opredelitev ‚sporazuma, ki ima za cilj omejevanje konkurence‘“

V zadevi C-469/15 P,

zaradi pritožbe na podlagi člena 56 Statuta Sodišča Evropske unije, vložene 4. septembra 2015,

FSL Holdings NV s sedežem v Antwerpnu (Belgija),

Firma Léon Van Parys NV s sedežem v Antwerpnu,

Pacific Fruit Company Italy SpA s sedežem v Rimu (Italija),

ki jih zastopajo P. Vlaemminck, B. Van Vooren, C. Verdonck, J. Auwerx in B. Gielen, odvetniki,

pritožnice,

druga stranka v postopku je

Evropska komisija, ki jo zastopajo A. Biolan, M. Kellerbauer in P. Rossi, agenti,

tožena stranka na prvi stopnji,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi R. Silva de Lapuerta, predsednica senata, E. Regan, J.-C. Bonichot (poročevalec), C. G. Fernlund in S. Rodin, sodniki,

generalna pravobranilka: J. Kokott,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 17. novembra 2016

izreka naslednjo

* Jezik postopka: angleščina.

Sodbo

- 1 Družbe FSL Holdings NV, Firma Léon Van Parys NV in Pacific Fruit Company Italy SpA s pritožbo predlagajo razveljavitev sodbe Splošnega sodišča Evropske unije z dne 16. junija 2015, FSL in drugi/Komisija (T-655/11, EU:T:2015:383; v nadaljevanju: izpodbijana sodba), s katero je Splošno sodišče le delno za ničten razglasilo Sklep Komisije C(2011) 7273 final z dne 12. oktobra 2011 o postopku na podlagi člena [101 PDEU] (Zadeva COMP/39.482 – Tropski sadeži (Banane)) (v nadaljevanju: sporni sklep).

Pravni okvir

- 2 Člen 12 Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov [101 in 102 PDEU] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205) določa:

„1. Za namen uporabe členov [101 in 102 PDEU] so Komisija in organi, pristojni za konkurenco v državah članicah, pooblašteni, da drug drugemu priskrbijo in tudi uporabljajo kot dokazno sredstvo vse dejanske ali pravne okoliščine, vključno z zaupnimi podatki.

2. Izmenjane informacije se uporabljajo samo kot dokazno sredstvo za uporabo člena [101 ali člena 102 PDEU] in v zvezi s predmetom, za katerega jih je organ, ki jih pošilja, zbral. Kadar se vzporedno z zakonodajo Skupnosti o konkurenci uporablja nacionalna zakonodaja o konkurenci in to ne privede do drugačnih rezultatov, se po informacijah, izmenjanih v skladu s tem členom, lahko poseže tudi za uporabo nacionalne zakonodaje o konkurenci.

[...]“

- 3 Člen 23(3) Uredbe št. 1/2003 določa:

„Pri določanju višine globe se upošteva teža, pa tudi trajanje kršitve.“

- 4 Člen 31 Uredbe št. 1/2003 določa:

„S pritožbo zoper odločbo, s katero je Komisija določila globo ali periodično denarno kazen, ima Sodišče neomejeno pristojnost do pregleda odločbe. Naloženo globo ali periodično denarno kazen lahko prekliče, zniža ali poviša.“

- 5 V Obvestilu Komisije o imuniteti pred globami in zmanjševanju glob v primerih kartelov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 155, v nadaljevanju: obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002) so določeni pogoji, pod katerimi so podjetja, ki med preiskavo, ki jo vodi Komisija, z njo sodelujejo, lahko oproščena plačila globe ali se jim globa, ki bi jo sicer morala plačati, zniža. V točki 11(a) tega obvestila je v zvezi s tem pojasnjeno, da je nujno, da podjetje v celoti, trajno in hitro sodeluje med celotnim upravnim postopkom Komisije ter ji zagotovi vse dokaze, povezane z domnevno kršitvijo, ki jih pridobi ali so mu na voljo.

Dejansko stanje

- 6 Pritožnice – delniški družbi belgijskega prava FSL Holdings in Firma Léon Van Parys ter delniška družba italijanskega prava Pacific Fruit Company Italy – v Evropo uvažajo ter tam tržijo in prodajajo banane znamke „Bonita“.

- 7 Družba Chiquita Brands International Inc. (v nadaljevanju: Chiquita) je 8. aprila 2005 vložila vlogo za imuniteto na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 za dejavnost distribucije in trženja banan in drugega svežega sadja, uvoženega v Evropo. Ta vloga je bila registrirana pod opravilno številko COMP/39.188 – Banane (v nadaljevanju: zadeva severna Evropa). Ta imuniteta ji je bila odobrena 3. maja 2005.
- 8 Komisija je 26. julija 2007 od Guardia di Finanzia (carinska in finančna policija, Italija) prejela dokumente, ki so bili v okviru nacionalne davčne preiskave najdeni med pregledom na domu in v pisarni enega od zaposlenih pri družbi Pacific Fruit Company Italy.
- 9 Komisija je 26. novembra 2007 družbo Chiquita obvestila o tem, da bodo uslužbenci Komisije 28. novembra 2007 opravili pregled v prostorih te družbe. Ob tej priložnosti je bila družba Chiquita obveščena, da bo opravljena nova preiskava v zvezi z dejavnostmi v Grčiji, Italiji in na Portugalskem (v nadaljevanju: zadeva južna Evropa). Opozorjena je bila, da ji je bila odobrena pogojna imuniteta pred globami za celotno Evropsko unijo in da mora zato sodelovati.
- 10 Komisija je med 28. in 30. novembrom 2007 opravila preglede v prostorih uvoznikov banan v Španiji in Italiji. Komisija je med pregledi, opravljenimi v Rimu (Italija) v družbi Pacific Fruit Company Italy, našla dve strani zapiskov, ki ju je Komisiji že predložila carinska in finančna policija.
- 11 Družba Chiquita je bila pozvana, naj opredeli dele ustnih izjav iz zadeve severna Evropa, za katere meni, da so povezani z zadevo južna Evropa.
- 12 Komisija je 15. oktobra 2008 sprejela Odločbo C(2008) 5955 final v zvezi s postopkom na podlagi člena [101 PDEU] (Zadeva COMP/39.188 – Banane), s katero je ugotovila, da je več velikih uvoznikov banan v severno Evropo, med njimi družba Chiquita, kršilo člen 81 ES, ker so s tem, da so usklajevali referenčne cene banan, ki so jih med letoma 2000 in 2002 vsak teden določali za več držav članic, ravnali usklajeno. Družbi FSL Holdings in Firma Léon Van Parys nista bili naslovnici te odločbe.
- 13 Komisija je 10. decembra 2009 sprejela obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah v zadevi južna Evropa, ki je med drugim zadevala družbo Chiquita in pritožnice. Potem ko je bil naslovniciam spornega sklepa omogočen dostop do spisa, so vse Komisijo seznanile s svojimi stališči in se udeležile zaslišanja 18. junija 2010.
- 14 Komisija je 12. oktobra 2011 sprejela sporni sklep, s katerim je ugotovila, da so družba Chiquita in pritožnice kršile člen 101 PDEU, ker so sodelovale pri omejevalnem sporazumu na področju uvoza, trženja in prodaje banan v Grčiji, Italiji in na Portugalskem, in sicer v obdobju med 28. julijem 2004 in 8. aprilom 2005, ko so ta podjetja usklajevala svojo cenovno strategijo v teh treh državah članicah, ter jim naložila globe, pri čemer je za njihovo določitev uporabila Smernice o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 23(2)(a) Uredbe št. 1/2003 (UL 2006, C 210, str. 2, v nadaljevanju: smernice iz leta 2006) in obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002.
- 15 Komisija je naprej določila osnovni znesek globe, ki se naloži, in sicer:
  - 47.922.000 EUR za družbo Chiquita in
  - 11.149.000 EUR za pritožnice.
- 16 Komisija je dalje ugotovila, da vse posebne okoliščine iz zadeve severna Evropa – na podlagi katerih je osnovni znesek globe, ki se naloži, znižala za 60 %, da bi se upoštevala posebna regulativna ureditev v sektorju banan in dejstvo, da se je usklajevanje v tej prvi zadevi nanašalo na referenčne cene – v zadevi južna Evropa niso bile izpolnjene.
- 17 Komisija je nazadnje za vsa zadevna podjetja uporabila 20-odstotno zmanjšanje osnovnega zneska.

- 18 Po tej prilagoditvi sta bila določena ta osnovna zneska glob, ki se naložita:
- 38.337.600 EUR za družbo Chiquita in
  - 8.919.200 EUR za pritožnice.
- 19 Vendar pa je bila družbi Chiquita na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 odobrena imuniteta pred globami. Ker v zvezi s pritožnicami ni bila opravljena nobena druga prilagoditev, jim je bilo naloženo skupno in solidarno plačilo zaokroženega končnega zneska v višini 8.919.000 EUR.

Tožba pred Splošnim sodiščem in izpodbijana sodba

- 20 Pritožnice so 22. decembra 2011 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložile tožbo za razglasitev ničnosti spornega sklepa.
- 21 Splošno sodišče je z izpodbijano sodbo tem predlogom le delno ugodilo.
- 22 Splošno sodišče je najprej ugotovilo, da je prišlo do prekinitve kršitve med 12. avgustom 2004 in 19. januarjem 2005, nato pa je člen 1 spornega sklepa v zvezi z družbami FSL Holdings, Firma Léon Van Parys in Pacific Fruit Company Italy SpA razglasilo za ničen v delu, v katerem je zadeval to obdobje kršitve, in globo iz člena 2 spornega sklepa z 8.919.000 EUR znižalo na 6.689.000 EUR.

Predlogi strank

- 23 Pritožnice s pritožbo Sodišču predlagajo, naj:
- izpodbijano sodbo razveljavi in sporni sklep razglasi za ničen;
  - podredno, izpodbijano sodbo razveljavi v delu, v katerem Splošno sodišče ni opravilo izčrpnega sodnega nadzora nad globo, naloženo pritožnicam, in zato bistveno zmanjša njen znesek;
  - še bolj podredno, izpodbijano sodbo razveljavi v delu, v katerem Splošno sodišče ni dokazalo, da je bilo omejevanje konkurence cilj ali posledica kršitve, in zadevo vrne Splošnemu sodišču v odločanje, če ugotovi, da nima dovolj informacij za razglasitev ničnosti spornega sklepa, in
  - plačilo stroškov pritožnic v postopkih pred Sodiščem in Splošnim sodiščem vsekakor naloži Komisiji.
- 24 Komisija Sodišču predlaga, naj pritožbo zavrne in pritožnicam naloži plačilo stroškov.

Pritožba

- 25 Pritožnice v utemeljitev pritožbe zatrjujejo štiri pritožbene razloge.

Prvi pritožbeni razlog

Trditve strank

- 26 S prvim pritožbenim razlogom se zatrjujeta bistvena kršitev postopka in kršitev pravice do obrambe, in sicer ker naj Splošno sodišče ne bi ugotovilo, da so bili dokazi, ki jih je Komisiji posredovala davčna in finančna policija, uporabljeni nezakonito.
- 27 Pritožnice v zvezi s tem zatrjujejo, da je Splošno sodišče nepravilno uporabilo pravo, ko se je omejilo na to, da je v točki 80 izpodbijane sodbe opozorilo, da je zakonitost posredovanja navedenih elementov Komisiji vprašanje, za katero velja izključno italijanski pravni sistem, pa čeprav mora to posredovanje biti opravljeno tudi ob spoštovanju prava Unije.
- 28 Trdijo, da mora Komisija zlasti preprečiti, da bi bila pravica do obrambe nepopravljivo kršena s takim posredovanjem, zato bi morala preučiti, ali se posredovani dokumenti dejansko uporabljajo samo v zvezi s predmetom, za katerega jih je nacionalni organ zbral, kot to določa člen 12(2) Uredbe št. 1/2003 v okviru izmenjav med organi, pristojnimi za konkurenco.
- 29 Pritožnice prav tako zatrjujejo, da je Komisija s tem, da jih je o tem, da je nacionalni organ posredoval zadevne dokumente, obvestila šele po skoraj dveh letih po tem posredovanju, kršila pravico do obrambe.
- 30 Pritožnice trdijo, da je Splošno sodišče s tem, da je v točkah 67 in 68 izpodbijane sodbe presodilo, da je vprašanje, ali so italijanski organi dve strani zapiskov posredovali nezakonito, nepomembno za zakonitost njune uporabe, ker ju je našla tudi Komisija med svojim pregledom julija 2007, izkrivilo dokaze. Pritožnice v bistvu trdijo, da so – v nasprotju z navedbami iz točke 68 izpodbijane sodbe – izpodbijale zakonitost pregledov, ki jih je opravila Komisija. Z dodatnim sklicevanjem na sodbo z dne 18. junija 2015, Deutsche Bahn in drugi/Komisija (C-583/13 P, EU:C:2015:404), zatrjujejo, da se zaradi nezakonitosti posredovanja dokumentov, na podlagi katerih je Komisija opravila pregled, dokumenti, ki so bili najdeni med pregledom, niso mogli zakonito uporabiti kot dokazi.
- 31 Komisija meni, da je treba prvi pritožbeni razlog zavrniti kot neutemeljen.

Presoja Sodišča

- 32 Kar zadeva prvi vidik trditve, podane v podkrepitev prvega pritožbenega razloga, je Splošno sodišče v točkah 45 in 80 izpodbijane sodbe pravilno opozorilo, prvič, da je zakonitost posredovanja informacij, ki so zbrane na podlagi nacionalnega kazenskega prava in jih nacionalni državni tožilec ali nacionalni organi, pristojni za konkurenco, posredujejo Komisiji, vprašanje, za katero se uporabi nacionalno pravo, in drugič, da sodišče Unije ni pristojno za to, da z vidika nacionalnega prava nadzira zakonitost akta, ki ga je izdal nacionalni organ (sodba z dne 25. januarja 2007, Dalmine/Komisija, C-407/04 P, EU:C:2007:53, točka 62).
- 33 Neodvisno od vprašanja, ali se je Splošno sodišče za sprejetje dopustnosti zadevnih dokumentov s strani Komisije lahko omejilo le na ugotovitev – podano v točki 80 izpodbijane sodbe – da nacionalno sodišče posredovanja zadevnih dokumentov ni razglasilo za nezakonito, je treba poudariti, da ne le, da je Splošno sodišče v točkah od 82 do 89 izpodbijane sodbe preučilo okoliščine, v katerih je bilo to posredovanje opravljeno, ampak je v točkah od 71 do 79 izpodbijane sodbe pravilno kot neutemeljeno zavrnilo trditve pritožnic, da zaradi tega, kar člen 12 Uredbe št. 1/2003 določa v zvezi z informacijami, ki si jih izmenjajo organi držav članic, pristojni za konkurenco, in Komisija, dokumente, ki jih je Komisiji posredovala carinska in finančna policija, lahko Komisija uporablja kot dokazno sredstvo samo v zvezi s predmetom, za katerega jih je ta nacionalni organ zbral.

- 34 Kot je poudarila generalna pravobranilka v točki 45 sklepnih predlogov, se s členom 12 Uredbe št. 1/2003 uresničuje poseben cilj olajšanja in spodbujanja sodelovanja med organi v Evropski mreži za konkurenco, in sicer z olajšanjem izmenjave informacij. Zato je v njegovem odstavku 1 določeno, da so za namen uporabe členov 101 in 102 PDEU Komisija in organi, pristojni za konkurenco v državah članicah, pooblašteni, da drug drugemu priskrbijo in tudi uporabijo kot dokazno sredstvo vse dejanske ali pravne okoliščine, vključno z zaupnimi podatki, pri čemer so, natančneje v njegovem odstavku 2, pojasnjeni pogoji, pod katerimi se te informacije lahko uporabijo.
- 35 Zato iz teh določb ni mogoče sklepati, da postavljajo splošnejše pravilo, ki bi Komisiji informacije, ki jih posredujejo nacionalni organi, ki niso organi, pristojni za konkurenco v državah članicah, prepovedovalo uporabiti zgolj zato, ker so bile te informacije pridobljene za druge namene.
- 36 Prav tako je treba poudariti – kot je to storilo Splošno sodišče v točki 79 izpodbijane sodbe – da bi takšno pravilo pretirano omejilo vlogo Komisije pri njeni nalogi nadzora pravilne uporabe prava konkurence v Uniji.
- 37 Zato je Splošno sodišče pravilno odgovorilo na kritike pritožnic glede zakonitosti uporabe dokumentov, ki jih je posredovala davčna in finančna policija.
- 38 Glede trditve pritožnic, da bi uporaba dokumentov za druge namene kot tiste, zaradi katerih so bili zbrani, nepopravljivo kršila pravico do obrambe, je treba opozoriti, da v pravu Unije prevladuje načelo proste presoje dokazov in da je edino upoštevno merilo za presojo predloženih dokazov njihova verodostojnost (glej sodbo z dne 25. januarja 2007, Dalmine/Komisija, C-407/04 P, EU:C:2007:53, točka 63).
- 39 Pritožnice dalje očitajo, da Splošno sodišče ni ugotovilo, da je Komisija kršila pravico do obrambe, ker jih je šele po dveh letih obvestila, da razpolaga s temi dokumenti.
- 40 V zvezi s tem je treba opozoriti, da spoštovanje pravice do obrambe zahteva, da se zadevnemu podjetju v upravnem postopku da možnost, da ustrezno predstavi svoje stališče o resničnosti in upoštevnosti zatrjevanih dejstev in okoliščin ter o dokumentih, ki jih Komisija navaja v podporo svoji trditvi o obstoju kršitve (glej med drugim sodbo z dne 25. januarja 2007, Dalmine/Komisija, C-407/04 P, EU:C:2007:53, točka 44 in navedena sodna praksa).
- 41 Glede postopka na podlagi člena 101 PDEU je zato treba razlikovati dve fazi, in sicer fazo pred obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah in fazo po njem (glej med drugim sodbo z dne 3. septembra 2009, Prym in Prym Consumer/Komisija, C-534/07 P, EU:C:2009:505, točka 27).
- 42 Tako je Sodišče presodilo, da Komisiji ni treba – preden pošlje obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah – zadevnega podjetja obvestiti o tem, da ima dokaze, saj, prvič, poslano obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah in, drugič, vpogled v spis, ki naslovniku navedenega obvestila omogoča seznanitev z dokazi iz spisa Komisije, zagotavljata spoštovanje pravice do obrambe in to, da lahko zadevno podjetje v celoti uveljavlja pravico do obrambe po tem, ko je bilo navedeno obvestilo poslano (glej med drugim sodbo z dne 25. januarja 2007, Dalmine/Komisija, C-407/04 P, EU:C:2007:53, točki 58 in 59).
- 43 Vendar pa je Sodišče tudi pojasnilo, da mora Komisija paziti, da pravica do obrambe ni ogrožena med fazo preiskave pred obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah (glej med drugim sodbo z dne 7. januarja 2004, Aalborg Portland in drugi/Komisija, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, EU:C:2004:6, točka 63).

- 44 Splošno sodišče je zavrnilo očitka, da je imela Komisija nekatere dokumente v lasti veliko časa pred obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah, podprlo s tem, da je v točki 98 izpodbijane sodbe poudarilo, da je Komisija izrecno navedla, da je uporabila dokumente, ki so jih posredovali italijanski organi v tem obvestilu, in da je Komisija te dokumente pritožnicam poslala nekaj mesecev pred navedenim obvestilom.
- 45 Poleg tega je Splošno sodišče v točki 99 izpodbijane sodbe presodilo, da pritožnice niso navedle razlogov, iz katerih bi lahko dejstvo, da jih Komisija v pripravljalni fazi ni obvestila, da je seznanjena z navedenimi dokumenti, kakor koli vplivalo na njihove nadaljnje možnosti za obrambo v fazi po obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah (glej po analogiji sodbo z dne 25. januarja 2007, Dalmine/Komisija, C-407/04 P, EU:C:2007:53, točka 61).
- 46 Tako je Splošno sodišče pravilno zavrnilo ta del trditve pritožnic.
- 47 Nazadnje, glede Splošnemu sodišču očitane izkrivljanja dokazov je treba opozoriti, da je izkrivljenje podano, če presoja obstoječih dokazov, ne da bi se zatekli k novim, očitno ni pravilna (glej med drugim sodbo z dne 17. junija 2010, Lafarge/Komisija, C-413/08 P, EU:C:2010:346, točka 17).
- 48 Kot je poudarila generalna pravobranilka v točki 65 sklepnih predlogov, mora pritožnik med drugim natančno navesti dokaze, ki so bili izkrivljeni, in dokazati napake pri presoji, ki naj bile storjene (glej med drugim sodbo z dne 17. junija 2010, Lafarge/Komisija, C-413/08 P, EU:C:2010:346, točka 16).
- 49 Vendar pa pritožnice ne izpodbijajo analize zadevnih dokumentov, ki jo je opravilo Splošno sodišče, ampak njeno dopustnost v primeru, da bi se štelo, da jih je davčna in finančna policija posredovala nezakonito, kar pa vsekakor ni bilo dokazano.
- 50 Glede na vse zgornje ugotovitve je treba prvi pritožbeni razlog v celoti zavrniti.

Drugi pritožbeni razlog

Trditve strank

- 51 Pritožnice z drugim pritožbenim razlogom zatrjujejo, da je Splošno sodišče nepravilno uporabilo pravo, ker ni ugotovilo, da je Komisija z dodelitvijo imunitete družbi Chiquita kršila svoje obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002, in ker posledično ni presodilo, da bi bilo informacije, ki jih je to podjetje predložilo Komisiji v okviru postopka, ki je pripeljal do dodelitve te imunitete, treba izločiti iz spisa.
- 52 Trdijo, da – glede zadeve južna Evropa – to podjetje ni dokazalo, da v celoti, trajno in hitro sodeluje, in sicer med celotnim postopkom, kot se to zahteva v točki 11(a) tega obvestila.
- 53 Poleg tega naj bi bile nekatere informacije, ki jih je pridobila Komisija, zaupne in se torej ne bi smele uporabiti kot dokaz, ker pritožnice niso imele dostopa do njih.
- 54 Pritožnice poudarjajo, da njihov drugi pritožbeni razlog zadeva pravno vprašanje, ki se nanaša na spoštovanje lastnih pravil s strani Komisije, ter da ne gre za nov pritožbeni razlog z vidika, natančneje, točke 42 njihove tožbe in točke 21 njihove replike.
- 55 Komisija trdi, da je ta pritožbeni razlog – ki je nedopusten, ker zadeva presojo dejstev, katerih izkrivljanje v pritožbi ni bilo zatrjevano – poleg tega nov in vsekakor brezpredmeten, saj tudi če družbi Chiquita imuniteta ne bi bila dodeljena, se informacije, ki jih je predložila, ne bi smele izločiti iz spisa.

- 56 Komisija podredno zatrjuje, da vloga za imuniteto družbe Chiquita ni bila omejena na zadevo severna Evropa, ampak je zajemala dejstva, ki so nastala v Evropskem gospodarskem prostoru. Meni, da je to podjetje pravočasno predložilo dokaze tudi glede nezakonitega ravnanja v zadevi južna Evropa.
- 57 Komisija dodaja, da je trditev, da se za dokazovanje obstoja omejevalnega sporazuma ne bi smela opreti na zaupne informacije, ne le nedopustna – ker ni povezana z drugim pritožbenim razlogom – ampak vsekakor tudi neutemeljena, saj so pritožnice imele dostop do zadevnih informacij med postopkom, in sicer v prostorih Komisije.

Presoja Sodišča

- 58 Neodvisno od vprašanja, ali je drugi pritožbeni razlog treba šteti za nov oziroma ali bi nespoštovanje točke 11(a) obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 lahko vplivalo na zakonitost uporabe – s strani Komisije – informacij, ki jih je v tem okviru predložila družba Chiquita, je vprašanje, ali je podjetje v celoti, trajno in hitro sodelovalo v smislu te točke, vsekakor dejansko vprašanje, pri čemer presoja, ki jo glede tega vprašanja opravi Splošno sodišče, ni predmet nadzora Sodišča v okviru pritožbe, razen če iz spisa očitno ne izhaja, da sta v ugotovitvah Splošnega sodišča podana vsebinska napaka ali izkrivljanje, kar pa v obravnavani zadevi ni bilo zatrjevano.
- 59 Trditev pritožnic – da naj bi Splošno sodišče s tem, da ni ugotovilo, da nekaterih izjav, ki jih je v tem okviru predložila družba Chiquita, Komisija ne bi smela uporabiti zaradi njihove zaupne narave, nepravilno uporabilo pravo – je dejansko nov razlog, ki je poleg tega še nezadostno podprt.
- 60 Zato je treba drugi pritožbeni razlog zavreči kot nedopusten.

Tretji pritožbeni razlog

Trditve strank

- 61 Pritožnice s tretjim pritožbenim razlogom, podanim podredno, trdijo, da je Splošno sodišče kršilo načelo učinkovitega sodnega varstva, ki ga zagotavljata člen 6 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane v Rimu 4. novembra 1950, in člen 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, in sicer ker je opravilo le omejen sodni nadzor globe in ker naj ne bi uporabilo svoje neomejene pristojnosti, ki jo ima na podlagi člena 31 Uredbe št. 1/2003. Posledično naj bi Splošno sodišče tudi nepravilno izračunalo znesek globe.
- 62 Pritožnice dodajajo – pri čemer se sklicujejo na točko 80 sodbe z dne 6. decembra 2012, Komisija/Verhuizingen Coppens (C-441/11 P, EU:C:2012:778) – da mora Sodišče v okviru izvrševanja neomejene pristojnosti samo presojati okoliščine obravnavanega primera in vrsto zadevne kršitve, da bi določilo znesek globe.
- 63 Trdijo, da mora sodišče Unije na podlagi dokazov, ki jih stranka predloži v podporo razlogom, opraviti nadzor zakonitosti, in poudarjajo, da se sodišče pri tem nadzoru ne sme opirati na polje proste presoje Komisije na zadevnem področju. V zvezi s tem se sklicujejo na sodbo z dne 8. decembra 2011, KME Germany in drugi/Komisija (C-389/10 P, EU:C:2011:816, točka 129).
- 64 Vendar pa naj bi se glede presoje teže kršitve Splošno sodišče v točki 525 izpodbijane sodbe omejilo le na to, da je – za ugotovitev, da naj bi Komisija pravilno uporabilo 15-odstotno stopnjo za presojo sorazmernosti prodaj, ki se upoštevajo za takšne kršitve – citiralo smernice iz leta 2006.
- 65 Enako naj bi ravnalo pri zavrnitvi njihove trditve glede nujnosti upoštevanja majhnega skupnega tržnega deleža in omejenega geografskega obsega kršitve.

- 66 Prav tako trdijo, da je Splošno sodišče nepravilno uporabilo pravo, ker je v točki 532 izpodbijane sodbe navedlo, da Komisiji ni bilo treba upoštevati dodatnih dejstev ali okoliščin, medtem ko naj bi v skladu s sodbo z dne 7. januarja 2004, Aalborg Portland in drugi/Komisija (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, EU:C:2004:6, točka 91), morala upoštevati objektivne dejavnike – pri čemer so pritožnice nanje izrecno napolile – kot so vsebina in trajanje protikonkurenčnih ravnanj, njihovo število in intenzivnost, obseg prizadetega trga in škoda, povzročena gospodarskemu javnemu redu, relativni pomen in tržni delež odgovornih podjetij ter morebitno ponavljanje kršitev.
- 67 Podobno grajajo presojo olajševalnih okoliščin, ki jo je Splošno sodišče opravilo v točkah od 544 do 554 izpodbijane sodbe.
- 68 Prav tako zatrjujejo, da če bi Splošno sodišče pravilno preučilo višino globe, bi lahko določilo enako 60-odstotno znižanje, kot ga je Komisija uporabila v zadevi severna Evropa, saj sta dejavnika, ki ju je Komisija upoštevala v navedeni zadevi – in sicer posebna regulativna ureditev in obstoj kršitve zaradi cilja – tudi v obravnavani zadevi izpolnjena.
- 69 Pritožnice v odgovor na ugovor nedopustnosti, ki ga je podala Komisija, pojasnjujejo, da so Splošnemu sodišču predlagale, naj izvrši svojo polno pristojnost.
- 70 Komisija trdi, da pritožnice Splošnemu sodišču niso predlagale, naj izvrši svojo polno pristojnost, tako da bi bilo treba tretji pritožbeni razlog zavreči kot nedopusten, in da je Splošno sodišče vsekakor preučilo posebne okoliščine iz zadeve v skladu z zahtevami načela sodnega varstva.
- 71 Vprašanje, ali bi Splošno sodišče moralo znižati globo za najmanj 60 %, kot je to storila Komisija v zadevi severna Evropa, in sicer ker gre prav tako za kršitev zaradi cilja, pa naj bi poleg tega bilo dejansko vprašanje.

Presoja Sodišča

- 72 Uvodoma je treba ugotoviti, da so pritožnice Splošnemu sodišču predlagale, naj izvrši svojo polno pristojnost in naj globo, ki jim je bila naložena, razglasi za nično ali jo zmanjša, kar je natančneje razvidno iz točke 142 njihove tožbe, in da zato tretji pritožbeni razlog ni nov.
- 73 Glede sodnega nadzora glob, ki jih Komisija naloži zaradi kršitev prava konkurence, je treba opozoriti, da mora sodišče Unije na podlagi dokazov, ki jih stranka predloži v podporo razlogom, opraviti nadzor zakonitosti. Pri tem nadzoru se sodišče ne bi smelo opirati na polje proste presoje Komisije – niti glede izbire dejavnikov, ki jih upošteva pri uporabi meril iz smernic, niti glede njihove ocene – da bi opustilo izvedbo temeljitega nadzora nad dejstvi in uporabo prava (glej med drugim sodbo z dne 8. decembra 2011, Chalkor/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, točka 62).
- 74 Nadzor zakonitosti je dopolnjen z neomejeno pristojnostjo, ki je bila v skladu s členom 261 PDEU sodišču Unije priznana v členu 31 Uredbe št. 1/2003. Ta pristojnost sodišču omogoča, da preseže zgolj nadzor zakonitosti in nadomesti presojo Komisije s svojo ter tako odpravi, zniža ali zviša naloženo globo ali periodično denarno kazen (glej med drugim sodbo z dne 8. decembra 2011, Chalkor/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, točka 63).
- 75 Splošno sodišče mora, da bi izpolnilo zahteve načela učinkovitega sodnega varstva in ob upoštevanju, da člen 23(3) Uredbe št. 1/2003 določa, da je treba pri določanju višine zneska globe upoštevati težo in trajanje kršitve, pri izvajanju pooblastil iz členov 261 PDEU in 263 PDEU preučiti vsak očitek, dejanski ali pravni, s katerim se skuša dokazati, da znesek globe ni v sorazmerju s težo in trajanjem kršitve (glej med drugim sodbo z dne 9. junija 2016, Repsol Lubricantes y Especialidades in drugi/Komisija, C-617/13 P, EU:C:2016:416, točka 86).

- 76 Sodišče mora v okviru pritožbenega postopka preizkusiti, ali je Splošno sodišče pri odločanju o tožbi, ki mu je bila predložena, napačno uporabilo pravo (glej med drugim sodbo z dne 8. decembra 2011, Chalkor/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, točka 46).
- 77 Kadar pa Sodišče v okviru pritožbe odloča o pravnih vprašanjih, mu ni treba iz razlogov pravičnosti s svojo presojo nadomestiti presoje Splošnega sodišča, ki pri izvajanju svoje neomejene pristojnosti odloča o višini glob, ki se podjetjem naložijo zaradi kršitev prava Unije (glej med drugim sodbo z dne 7. septembra 2016, Pilkington Group in drugi/Komisija, C-101/15 P, EU:C:2016:631, točka 72).
- 78 Le če bi Sodišče ocenilo, da višina sankcije ni le neprimerna, ampak tudi tako pretirana, da ni sorazmerna, bi bilo treba ugotoviti, da je Splošno sodišče zaradi neprimernosti zneska globe napačno uporabilo pravo (glej med drugim sodbo z dne 7. septembra 2016, Pilkington Group in drugi/Komisija, C-101/15 P, EU:C:2016:631, točka 73).
- 79 V obravnavani zadevi – kot je poudarila generalna pravobranilka v točki 85 sklepnih predlogov – Splošnemu sodišču ni mogoče očitati, da se je pri tem oprlo na smernice iz leta 2006, saj se je s tožbenim razlogom, ki so ga pritožnice podale na prvi stopnji, zatrjevala – kot izhaja iz točke 501 izpodbijane sodbe – kršitev člena 23(3) Uredbe št. 1/2003 in smernic iz leta 2006 zaradi nepravilne presoje, med drugim, teže zatrjevane kršitve in olajševalnih okoliščin.
- 80 Prav tako je treba opozoriti, da izvajanje neomejene pristojnosti ne pomeni isto kot nadzor po uradni dolžnosti ter da mora razen razlogov javnega reda, kot je neobstoj obrazložitve izpodbijane odločbe, ki jih mora sodišče preizkusiti po uradni dolžnosti, razloge zoper izpodbijano odločbo navesti tožeča stranka in v podporo tem razlogom predložiti dokaze (glej med drugim sodbo z dne 8. decembra 2011, Chalkor/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, točka 64).
- 81 Kar zadeva teže kršitve, je Splošno sodišče v točki 525 izpodbijane sodbe pravilno presodilo, da je Komisija za tovrstno kršitev pri najhujših omejitvah, kakršne so bile obravnavane, upravičeno uporabila 15-odstotno stopnjo, ki je minimalna vrednost „zgornjega dela razpona“ v smislu točke 23 smernic iz leta 2006 (glej v zvezi s tem sodbo z dne 11. julija 2013, Gosselin Group/Komisija, C-429/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:463, točka 124).
- 82 Splošno sodišče je prav tako – v točkah od 528 do 533 izpodbijane sodbe – presojalo in pravno ustrezno odgovorilo na trditev pritožnic, da bi Komisija morala pri določitvi upoštevne vrednosti prodaje upoštevati majhnost skupnega tržnega deleža in omejenost geografskega obsega kršitve. Natančneje, v točki 530 navedene sodbe je pravilno presodilo, da bi morala biti stopnja pri najtežjih kršitvah nad 15 %.
- 83 Čeprav je trditev Splošnega sodišča iz točke 532 izpodbijane sodbe – in sicer da kadar se Komisija zadovolji z uporabo stopnje, ki je enaka ali skoraj enaka 15-odstotni najnižji stopnji vrednosti prodaje, predvideni za najtežje omejitve, ji ni treba upoštevati dodatnih elementov – *a priori* nepravilna, pa vendarle ne odraža dejanske analize, ki jo je Splošno sodišče opravilo v navedeni sodbi s preučitvijo – natančneje v točki 533 izpodbijane sodbe – upoštevnosti okoliščin, ki so jih pritožnice navedle v tožbi glede analize teže kršitve (glej po analogiji sodbo z dne 11. julija 2013, Gosselin Group/Komisija, C-429/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:463, točka 129). Prav tako je treba poudariti, da ker je Splošno sodišče v izpodbijani sodbi pravilno presodilo, da zadevna kršitev spada v kategorijo najtežjih kršitev, je bilo posamično ravnanje podjetij upoštevano.
- 84 Poleg tega je treba poudariti, da v nasprotju z navedbami iz točke 531 izpodbijane sodbe iz točke 329 obrazložitve spornega sklepa ne izhaja, da je Komisija 15-odstotno stopnjo vrednosti prodaje določila le na podlagi narave kršitve, ampak navedena točka obrazložitve zadeva tudi druge okoliščine zadeve.

- 85 Nazadnje, kar zadeva presojo olajševalnih okoliščin, se Splošno sodišče ni omejilo le na to, da je v točki 549 izpodbijane sodbe opozorilo na obstoj polja proste presoje Komisije, ampak je v točki 551 navedene sodbe presodilo, da je eden od dveh dejavnikov, ki bi utemeljevala ugodnost znižanja v zadevi severna Evropa – in sicer usklajevanje referenčnih cen – v obravnavani zadevi dejansko manjkal, kar je upravičevalo odstotkovno razliko znižanja v obravnavani zadevi.
- 86 Trditve pritožnic, da bi Splošno sodišče vendarle moralo upoštevati dejstvo, da je v obravnavani zadevi tako kot v zadevi severna Evropa šlo za kršitev zaradi cilja, pa je ne le v nasprotju s presojo dejstev, ampak je vsekakor brezpredmetna, saj takšno dejstvo ne more biti olajševalna okoliščina.
- 87 Poleg tega je Splošno sodišče v točkah 552 in 553 izpodbijane sodbe tudi pravilno opozorilo na razloge, zakaj Komisije ne zavezuje njena prejšnja praksa odločanja, tako da samo dejstvo, da je Komisija v preteklosti odobrila neko stopnjo znižanja za določeno ravnanje, še ne pomeni, da mora enako sorazmerno znižanje dodeliti pri presoji podobnega ravnanja v okviru poznejšega upravnega postopka.
- 88 Zato iz zgornjih preudarkov izhaja, da Splošno sodišče pri svojem sodnem nadzoru ni nepravilno uporabilo prava.
- 89 Tretji pritožbeni razlog je torej treba zavrnil kot neutemeljen.

Četrty pritožbeni razlog

Trditve strank

- 90 Pritožnice s četrty pritožbenim razlogom zatrjujejo, da je Splošno sodišče kršilo pojem sporazuma s protikonkurenčnim ciljem, in sicer ker ni upoštevalo gospodarskega in pravnega okvira, v katerega je bil umeščen obravnavani sporazum, in da je posledično kršilo pravico do obrambe.
- 91 Tako Splošnemu sodišču očitajo, da je presodilo, natančneje v točki 466 izpodbijane sodbe, da je Komisija upravičeno menila, da je bil cilj ravnanja strank preprečevati, omejevati ali izkrivljati konkurenco na notranjem trgu.
- 92 Zatrjujejo, da je za določitev, ali ima kršitev za cilj omejiti konkurenco, nujna analiza gospodarskega in pravnega okvira, v katerega je umeščen zadevni sporazum (sodbi z dne 14. marca 2013, Allianz Hungária Biztosító in drugi, C-32/11, EU:C:2013:160, točki 36 in 48, in z dne 26. novembra 2015, Maxima Latvija, C-345/14, EU:C:2015:784, točka 16).
- 93 Dodajajo, da je pojem omejevanja konkurence zaradi cilja treba razlagati ozko, da mora Splošno sodišče utemeljiti razloge, iz katerih ima ta omejitev dovolj visoko stopnjo škodljivosti za konkurenco, in da se je na podobna ravnanja, v novejši sodni praksi opredeljena za kršitev zaradi cilja, mogoče sklicevati le, če so ta ravnanja dovolj podobna obravnavanim ravnanjem (sodba z dne 11. septembra 2014, CB/Komisija, C-67/13 P, EU:C:2014:2204).
- 94 Na podlagi navedenega sklepajo, da se Splošno sodišče ni smelo omejiti na to, da je v točki 468 izpodbijane sodbe presodilo, da za zadevno ravnanje velja člen 101(1)(a) PDEU, ki zadeva izključno določanje cen, ne pa zgolj sporočanje prihodnjih namer glede gibanja cen.
- 95 Menijo, da če bi Splošno sodišče upoštevalo naravo blaga, razmere delovanja in strukturo trga, bi ugotovilo, da zadevni sporazum nima protikonkurenčnega cilja.

- 96 V zvezi s tem se natančneje sklicujejo na dejstvo, da je v trenutku kršitve za evropski trg banan veljala skupna ureditev trgov, ki naj bi povzročila neprožnost in povišano stopnjo transparentnosti glede količin in cen, kar naj bi nazadnje konkurente spodbudilo, da gojijo medsebojne poslovne odnose. Dodajajo, da je do zadevne izmenjave informacij prihajalo občasno in da ni bilo nobene očitne povezave med datumi teh stikov in datumi zadevnih določanj cen. Prav tako trdijo, da sta bila v kršitev vključena le dva tržna konkurenta, da se je družba Pacific Fruit Company Italy le prilagajala cenam in kot taka ni mogla določati cen svojim strankam ter da je šlo le za omejen delež evropskega trga banan.
- 97 Menijo, da na podlagi sporadičnega sklicevanja na okvir zadeve v izpodbijani sodbi – ne pa v povezavi z opredelitvijo zadevnih ravnanj kot kršitev zaradi cilja – ni mogoče zaključiti, da je bil ta okvir dejansko upoštevan za opredelitev kršitve zaradi cilja.
- 98 Prav tako navajajo – glede kršitve pravice do obrambe – da so bile zaradi nepravilne ugotovitve obstoja protikonkurenčnega cilja prikrajšane za poglobljeno in kontradiktorno razpravo glede posledic njihovega ravnanja.
- 99 Komisija trdi, da je četrti pritožbeni razlog nedopusten, ker je nov ter ker trditve glede pravnega in gospodarskega okvira zadevne kršitve izpodbijajo presojo dejstev.
- 100 Splošno sodišče naj bi vsekakor pravno zadostno upoštevalo gospodarski in pravni okvir zadevnega sporazuma ter naj ne bi nepravilno uporabilo prava.

Presoja Sodišča

- 101 Kar zadeva ugovor nedopustnosti, ki ga je podala Komisija zaradi novosti četrtega pritožbenega razloga, je treba ugotoviti, da iz točke 135 tožbe pred Splošnim sodiščem izhaja, da so pritožnice izpodbijale opredelitev kršitve zaradi cilja, in sicer „ob upoštevanju med drugim dejstva in okoliščine zadeve“, prav tako pa so v zvezi s tem trdile, da je zadevni sporazum zadeval le izmenjavo ohlapnih in občasnih informacij o splošnih usmeritvah trga.
- 102 Vendar pa je, ne da bi bilo treba presojati o dopustnosti četrtega pritožbenega razloga, treba ugotoviti, da ta razlog nikakor ni utemeljen.
- 103 Opozoriti je treba, da je pojem omejevanja „zaradi cilja“ treba razlagati strogo in da ga je mogoče uporabiti le za nekatere vrste dogovarjanja med podjetji, ki so za konkurenco tako škodljive, da je mogoče šteti, da ugotavljanje njihovih posledic ni potrebno. Nekatere oblike dogovarjanja med podjetji je namreč že zaradi njihove narave mogoče obravnavati kot škodljive za dobro delovanje običajnega konkurenčnega trga (glej med drugim sodbi z dne 26. novembra 2015, Maxima Latvija, C-345/14, EU:C:2015:784, točka 17, in z dne 20. januarja 2016, Toshiba Corporation/Komisija, C-373/14 P, EU:C:2016:26, točka 26).
- 104 Za ugotovitev, ali sporazum pomeni omejevanje konkurence „zaradi cilja“, je bistveno pravno merilo to, ali tak sporazum sam po sebi pomeni zadostno stopnjo škodljivosti za konkurenco, da se šteje, da ni treba iskati njegovih učinkov (glej med drugim sodbo z dne 26. novembra 2015, Maxima Latvija, C-345/14, EU:C:2015:784, točka 20).
- 105 Pri tem je treba upoštevati vsebino določb zadevnega sporazuma, cilje, ki se želijo z njim doseči, ter gospodarski in pravni okvir, v katerega je umeščen (glej med drugim sodbo z dne 20. januarja 2016, Toshiba Corporation/Komisija, C-373/14 P, EU:C:2016:26, točka 27).

- 106 V obravnavani zadevi je treba poudariti, da – kot izhaja iz izpodbijane sodbe in zlasti iz njenih točk 246, 524 in 550 – je Komisija ugotovila, da so pritožnice sodelovale pri omejevalnem sporazumu, katerega cilj je bila določitev cen, ter da te presoje dejstev in dokazov Splošno sodišče v izpodbijani sodbi ni ovrglo.
- 107 Za takšne sporazume, ki so posebej resna kršitev konkurence, lahko tako analiza gospodarskega in pravnega okvira, v katerega je ravnanje umeščeno, vključuje le to, kar se izkaže za nujno potrebno, da bi se ugotovil obstoj omejevanja konkurence zaradi cilja (glej po analogiji s sporazumi o razdelitvi trga sodbo z dne 20. januarja 2016, Toshiba Corporation/Komisija, C-373/14 P, EU:C:2016:26, točka 29).
- 108 Splošno sodišče pa je na trditev, ki so jo pritožnice v zvezi s tem podale v tožbi, v točki 466 izpodbijane sodbe pravilno odgovorilo, ker je med drugim napotilo na preizkus dejstev, preučeni v okviru tretjega tožbenega razloga.
- 109 Poleg tega vsekakor – kot je poudarila generalna pravobranilka v točki 104 sklepnih predlogov – trditve glede gospodarskega in pravnega okvira zadeve, ki so jih pritožnice zatrjevale v okviru četrtega tožbenega razloga, niso upoštevne za namen preučitve obstoja protikonkurenčnega cilja, tako da Splošnemu sodišču ni mogoče očitati, da teh trditev v izpodbijani sodbi ni upoštevalo.
- 110 Z nekaterimi od teh trditev se želi poleg tega dokazati neobstoj usklajevanja cen in dejansko izpodbiti sam obstoj sporazuma. To je dejansko tako glede tega, da je za evropski trg banan veljala skupna ureditev trgov.
- 111 Posledično Splošno sodišče s tem, da je v točki 473 izpodbijane sodbe presodilo, da je Komisija upravičeno menila, da je kršitev mogoče šteti za omejevanje konkurence zaradi cilja, ni nepravilno uporabilo prava.
- 112 Poleg tega Splošnemu sodišču ni mogoče očitati, da je kršilo načelo kontradiktornosti, ker naj bi bile zaradi opredelitve, da ima sporazum protikonkurenčni cilj, pritožnice prikrajšane za možnost sklicevati se na neobstoj protikonkurenčnih posledic.
- 113 Zato je treba četrti pritožbeni razlog zavrni kot neutemeljen.
- 114 Ker ni mogoče ugoditi nobenemu od pritožbenih razlogov, ki so jih pritožnice navedle v podporo pritožbi, je treba pritožbo zavrni.

Stroški

- 115 Člen 184(2) Poslovnika Sodišča določa, da če pritožba ni utemeljena, o stroških odloči Sodišče. V skladu s členom 138(1) istega poslovnika, ki se uporablja za pritožbeni postopek na podlagi njegovega člena 184(1), se plačilo stroškov na predlog naloži neuspehi stranki. Ker pritožnice s pritožbenimi predlogi niso uspele in je Komisija predlagala, naj se jim naloži plačilo stroškov, jim je treba naložiti plačilo stroškov, ki se nanašajo na to pritožbo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

1. Pritožba se zavrne.

2. Družbam FSL Holdings NV, Firma Léon Van Parys NV in Pacific Fruit Company Italy SpA se naloži plačilo stroškov.

Podpisi